

Uwagi ogólne

General notes

Rolnictwo

Agriculture

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności, do której są zaliczane.

3. Dane grupowano według sektora publicznego i prywatnego.

Sektor publiczny obejmuje gospodarstwa:

- własności państwowej (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych),
- własności jednostek samorządu terytorialnego,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego.

Sektor prywatny obejmuje gospodarstwa:

- własności prywatnej krajowej,
- własności zagranicznej,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego lub brakiem przewagi sektorowej w kapitale podmiotu.

4. **Gospodarstwo rolne** oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

5. **Gospodarstwa rolne** w użytkowaniu indywidualnym obejmują:

- 1) gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, prowadzone przez rolników na gruntach własnych i niewłasnych;
- 2) gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 1 ha użytków rolnych (działki rolne, w tym np. działki służbowe) użytkowane rolniczo przez osoby fizyczne oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych.

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output and procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information have been compiled using the **kind of activity method** and concern agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the sections of the NACE rev. 1.1 in which they are included.

3. Data were given separately for public and private sector.

The public sector includes farms:

- state ownership (of the State Treasury and state legal persons),
- local self-government entity ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of public sector entities.

The private sector includes farms:

- private domestic ownership,
- foreign ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of private sector entities or lack of sectors majority in unit capital.

4. An **agricultural holding** is understood as an agricultural area, including forest land, buildings or their parts, equipment and stock if they constitute or may constitute an organized economic unit as well as rights and obligations related to running a holding.

5. **Agricultural holdings** in private use include:

- 1) private farms exceeding 1 ha of agricultural land, tended by farmers on their own or rented land;
- 2) private farms up to 1 ha of agricultural land (agricultural plots, of which e.g. company plots) used for agricultural purposes by natural persons as well as individual owners of livestock who do not possess agricultural land.

6. Dane o **gruntach** wykazano według granic administracyjnych województwa oraz według siedziby użytkownika.

Dane o powierzchni użytków rolnych ogółem oraz według rodzajów użytków prezentuje się bez gruntów niestanowiących gospodarstw rolnych.

Do **sadów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

Od 2007 r., zgodnie z metodologią EUROSTAT-u, prezentuje się grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 III 2007 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 46, poz. 306); dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Rocznika.

7. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego - stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego - stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

6. *Data on **land** are presented according to administrative borders within the voivodship and the official residence of the land user.*

Data regarding the total area of agricultural land, and area by land type have been presented excluding non-farm land.

***Orchards** are understood as land planted with fruit-bearing trees and bushes not smaller than 0,1 ha.*

***Meadows and pastures** are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.*

According to EUROSTAT methodology, since 2007 data on arable land, orchards, meadows and pastures concern area in good agricultural condition – maintained in accordance with in norms defined in the regulation of Minister of Agricultural and Rural Development dated 12 III 2007 about minimal norms (Journal of Laws No. 46, item 306); data are not comparable with data published in previous editions of the Yearbook.

7. Gross agricultural output includes of:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) plant-based products (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) animal-based products as well as the increase in farm animal stocks (livestock - the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

***Final agricultural output** is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories of plant and animal-based products and the increase in farm animal stocks (livestock - the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.*

***Agricultural market output** is the sum of agricultural product sales at procurement centers and on marketplaces.*

8. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej - ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji - średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

9. Dane o **produkcji, plonach i skupie**: zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna, tytoniu - liści tytoniu, chmielu - chmielu surowego. Dane dotyczące zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta - jeśli nie zaznaczono inaczej - nie obejmują mieszanek zbożowych. Kukurydze na ziarno zaliczono do zbóż.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszka, mieszanek strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorja). Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na pasze.

10. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

11. Jako **jednostkę siły pociągowej** w rolnictwie przyjęto 1 konia roboczego. W danych o zasobach **żywej siły pociągowej** wykazano konie robocze, tj. konie 3-letnie i starsze. Przeliczeń **mechanicznej siły pociągowej** dokonano, przyjmując jako jednostkę siły pociągowej moc ciągnika na zaczepie równą 2,2 kW.

12. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

13. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów, szacunków oraz ocen prowadzonych przez rzeczoznawców szczebla terenowego dla danych nie objętych sprawozdawczością.

8. *The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales - prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production - average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices for two consecutive years, i.e., the year preceding the surveyed year and the survey year.*

9. *Data regarding the **production, yields and procurement** of: pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain, tobacco - tobacco leaves, hop, - raw hop. Data regarding **basic cereals**, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, do not include cereal mixed, unless otherwise stated.*

***Pulses for grain** include: edible pulses (peas, beans, broad beans and other) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g. field peas, pulses mixed).*

***Industrial crops** include: sugar beets, oil-bearing crops (rape, agrimony, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory). **Feed plants** include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, ratubaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for feeds.*

10. *Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.*

11. *One draft horse was assumed as the **unit of draft force** in agriculture. Data regarding **live draft force** comprise draft horses, i.e., horses aged 3 years and older. Calculations of **mechanical draft force** were carried out assuming 2,2 kW of tractor engine power as the unit of draft force.*

12. ***Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal-based) purchased by economic entities directly from producers.*

13. *Data regarding the land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census, estimation and evaluations made by field experts for data not included in reports.*

14. Do przeliczeń wyników i czynników produkcji na jednostkę powierzchni przyjęto użytki rolne rozliczane według siedziby użytkownika gospodarstwa - stan w czerwcu.

15. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2008/09 oznacza okres od 1 VII 2008 r. do 30 VI 2009 r.).

16. **Dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - prezentuje się według siedziby użytkownika.**

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

1) **lasów publicznych** stanowiących własność:

- a) Skarbu Państwa - zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczyście przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Agencję Nieruchomości Rolnych (do 15 VII 2003 r. - Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa),

- b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu);

2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:

- a) osób fizycznych,
- b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
- c) spółdzielni produkcji rolniczej,
- d) innych osób prawnych.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

14. *Agricultural land calculated by the official residence of the land user was assumed for calculating results and production factors per area unit - as of June.*

15. *Farming years cover to the period since 1 VII until 30 VI (e.g. the 2007/08 farming year covers to the period since 1 VII 2007 until 30 VI 2008).*

16. *Data, unless otherwise stated, are presented by the official residence of the land user.*

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

1) **public forests** owned by:

- a) the State Treasury - managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - State Forestry Organizational Entity "State Forests" (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the Agricultural Property Agency (until 15 VII 2003 - the Agricultural Property Agency of the State Treasury),
- b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999);

2) **private forests** owned by:

- a) natural persons,
- b) land held in common by all or part of the residents of a village,
- c) agricultural production co-operatives,

2. **Forest land** includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 2 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 2 lata oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie - 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21-40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Przez odnowienia rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrosli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Wskaźnik lesistości (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Land connected with silviculture includes land used for purpose of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

***Felling sites** are areas temporarily devoid of tree stands within the past 2 years and designated for renewal in coming years.*

***Blanks** are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 2 years as well as crops and greenwoods in the age I category, with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.*

***Irregularly stocked open stands** are areas planted with trees in the age II category (21-40 years) with planting of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in the III, or higher, age category (41 years or more) with planting of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the renewal class and to be renewed.*

***Renewals** are understood as new tree stands forming in place of removed stands:*

- 1) *artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;*
- 2) *natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.*

***Afforestation** consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).*

***Plantings** are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.*

***3. The forest cover indicator** (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.*

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody wewnętrzne, powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. Nr 38, poz. 454) - do powierzchni lądowej zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area including land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the regulation of the Ministry of Regional Development and Construction from 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (Journal of Laws number 38, item 454) - since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms.